

Tomasz Róg

Kreatywność w
dydaktyce języków
obcych

Piła 2017

Creativity in foreign language education

Streszczenie

Niniejsza monografia z dziedziny językoznawstwa stosowanego omawia zagadnienie kreatywności w odniesieniu do dydaktyki języków obcych. Kreatywność, rozumiana jako pomysły nowe, oryginalne i użyteczne, rozpatrywana jest z perspektywy kompetencji nauczycielskich, dyspozycji uczniowskich oraz właściwości samego języka. Podstawowym założeniem prezentowanym w tej publikacji jest uznanie, że kreatywność jest cechą, którą można rozwijać, i która może wspierać proces nauki języka obcego. Autor dowodzi, że stymulowanie twórczego myślenia uczniów i nauczycieli nie musi wiązać się z wybitnymi odkryciami, ale że możliwe jest bycie kreatywnym w codziennych, rutynowych czynnościach związanych z nauką języka obcego. Przykładem na to jak rozwijać uczniowską kreatywność jest zaprezentowany w tej książce autorski model treningu kreatywności na lekcji języka obcego. Zgromadzone w tej książce informacje dowodzą, że taki trening jest możliwy już od pierwszych etapów edukacyjnych.

Spis treści

Wstęp.....	8
1. Glottodydaktyka, kreatywność, twórczość - ustalenia terminologiczne	11
1.1. Kreatywność na lekcji języka obcego – uzasadnienie podjętej tematyki	11
1.2. Glottodydaktyka	13
1.2.1 Krótka historia dyscypliny.....	14
1.2.2. Obszary badawcze glottodydaktyki.....	16
1.3. Kreatywność	17
1.3.1. Koncepcja kreatywności w naukach humanistycznych	18
1.3.2. Kreatywność jako proces myślowy wyższego rzędu	20
1.3.3. Etapy procesu kreatywnego myślenia.....	21
1.3.4. Kreatywność a innowacja.....	24
1.4. Twórczość.....	24
1.5. Podsumowanie	26
2. Kompetencje nauczyciela języka obcego – kreatywność i nauczanie kreatywności	27
2.1. Historyczny rys edukacji kreatywnej i edukacji dla kreatywności	27
2.2. Kreatywne nauczanie języka obcego	29
2.2.2. Uwarunkowania kompetencji kreatywnych nauczycieli	30
2.2.1. Ogólne warunki kreatywnego nauczania języków obcych.....	32
2.2.3. Kreatywność nauczycieli języków obcych w świetle badań.....	35
2.2.4. Kreatywny nauczyciel języka obcego – synteza cech.....	37
2.3. Nauczanie kreatywności na lekcji języka obcego.....	40
2.3.1. Nauczanie kreatywności	41
2.3.2. Zasady treningu kreatywności.....	44
2.3.3. Wybrane systemy nauczania kreatywności.....	46
2.3.4. Koncepcja szkoły nauczającej kreatywności.....	48
2.4. Kreatywność na lekcji języka obcego w wymiarze prakseologicznym.....	52
2.4.1. Atmosfera na lekcji.....	52
2.4.2. Techniki pracy.....	53
2.4.3. Funkcje nauczyciela.....	53
2.5. Podsumowanie	54
3. Kreatywny uczeń języka obcego – szanse, zagrożenia i cechy indywidualne	56
Wstęp.....	56
3.1. Dyspozycje uczniów kreatywnych – przegląd stanowisk.....	56
3.2. Uczeń kreatywny a problemy z dyscypliną.....	61
3.3. Czynniki środowiskowo-kulturowe a rozwój kreatywności.....	62

3.4. Badania nad kreatywnością uczniów języków obcych	64
3.5. Cechy indywidualne kreatywnego ucznia języka obcego	66
3.5.1. Kreatywność a uwaga	66
3.5.2. Kreatywność a inteligencja	71
3.5.3. Kreatywność a autonomia	77
3.5.4. Kreatywność a motywacja	80
3.5.5. Kreatywność a style poznawcze	84
3.6. Podsumowanie	88
4. Pojęcie kreatywności w naukach o języku	90
Wstęp	90
4.1 Starożytność	92
4.2. Od Kartezjusza do de Saussura	93
4.3. Rola dialogu w koncepcjach rosyjskich autorów	96
4.4. Kreatywność generatywna N. Chomsky'ego	98
4.5. Kreatywność językowa jako proces	100
4.6. Teorie współczesne	101
4.6.1. Egalitarna natura kreatywności językowej	101
4.6.2. Kreatywność językowa a budowanie więzi międzyludzkich	101
4.6.3. Kreatywność z perspektywy językoznawstwa kognitywnego	103
4.7. Język formułiczny na lekcji języka obcego a kreatywność językowa	110
4.8. Podsumowanie	112
5. Trening kreatywności na lekcji języka obcego – planowanie, wdrażanie i ocena	114
5.1. Planowanie treningu kreatywności	114
5.1.1. Stymulowanie kreatywności	116
5.1.2. Eliminowanie inhibitorów kreatywności	124
5.1.3. Autorefleksja nad kreatywnością	126
5.2. Wdrażanie	127
5.2.1. Przygotowanie uczniów do kreatywności	128
5.2.2. Ćwiczenie kreatywności na lekcji języka obcego	130
5.3. Ocena	139
5.4. Przykłady ćwiczeń rozwijających kreatywność na lekcji języka obcego	141
5.4.1. Rozgrzewka językowa przed lekcją	141
5.4.2. Ćwiczenia kreatywności językowej	147
5.4.3. Konsolidacja i powtórzenie materiału	157
Zakończenie	159
Bibliografia	162

Table of contents

Introduction	8
1. Terminological considerations.....	11
1.1. Foreign language creativity-research justification	11
1.2. Foreign language education.....	13
1.2.1 A short history of the field.....	14
1.2.2. Main research areas	16
1.3. Creativity.....	17
1.3.1. The idea of creatiity in humanities.....	18
1.3.2. Kreatywność jako proces myślowy wyższego rzędu	20
1.3.3. Creative thiking process.....	21
1.3.4. Creativity and innovation.....	24
1.4. Capital c creativity.....	24
1.5. Conclusions	26
2. Foreign language teacher competencies – creative teaching and teaching for creativity.....	27
2.1. Creative teaching and teaching for creativity – an historical overview	27
2.2. Creative language teaching	29
2.2.2. Creative teachers' competencies	30
2.2.1. Guidelines for creative teaching.....	32
2.2.3. Foreign language teachers' creativity in the light of research	35
2.2.4. A creative foreign language teacher.....	37
2.3. Teaching for creativity in a foreign language classroom	40
2.3.1. Teaching for creativity	41
2.3.2. Guidelines.....	44
2.3.3. Selected concepts of teaching for creativity.....	46
2.3.4. The idea of a creative school	48
2.4. Praxeology of creative foreign language teaching	52
2.4.1. Classroom atmosphere	52
2.4.2. Techniques	53
2.4.3. Teacher's roles	53
2.5. Conclusions	54
3. Creative foreign language learner	56
Introduction.....	56
3.1. Qualities of creative learners.....	56
3.2. Creative learners and discipline problems	61
3.3. Creativity and socio-cultural factors	62
3.4. Research on foreign language learner creativity.....	64
3.5. Individual differences	66

3.5.1. Creativity and attention	66
3.5.2. Creativity and intelligence	71
3.5.3. Creativity and autonomy	77
3.5.4. Creativity and motivation.....	80
3.5.5. Creativity and cognitive styles.....	84
3.6. Conclusions	88
4. The concept of creativity in linguistics.....	90
Introduction	90
4.1 Antiquity	92
4.2. Descartes to de Saussure.....	93
4.3. The role of dialogue in Russian authors' conceptions.....	96
4.4. Chomsky's generative creativity.....	98
4.5. Linguistic creativity as a process	100
4.6. Current theories	101
4.6.1. Egalitarian nature of linguistic creativity	101
4.6.2. Linguistic creativity and human relationships	101
4.6.3. Creativity in cognitive linguistics.....	103
4.7. Formulaic speech and linguistic creativity.....	110
4.8. Conclusions	112
5. Teaching for creativity in a foreign language classroom.	114
5.1. Planning.....	114
5.1.1. Stimulating creativity	116
5.1.2. Eliminating creativity inhibitors	124
5.1.3. Self-reflection	126
5.2. Implementation	127
5.2.1. Preparing learners for creativity	128
5.2.2. Practising creativity in a foreign language classroom.....	130
5.3. Evaluation	139
5.4. Examples of activities	141
5.4.1. Language warm-up before a lesson.....	141
5.4.2. Teaching for creativity.....	147
5.4.3. Revision activities	157
Final comments.....	159
References	162